

Onderzoekopzet Vervolgonderzoek Sterk Bestuur – inzoomen op zelfstandigheid

Aanleiding voor het onderzoek

Nadat begin 2021 een herstelplan is vastgesteld door de gemeente Westervoort om de financiële situatie weer op orde te brengen is een onderzoek gedaan door het onafhankelijke onderzoeksbureau BMC naar de bestuurskracht van Westervoort. Dit rapport is in december 2021 opgeleverd en in januari 2022 door de raad behandeld.

De hoofdconclusie uit het onderzoek is dat de huidige bestuurskracht van de gemeente Westervoort niet voldoende is om richting de toekomst een robuuste gemeente te kunnen zijn. Het advies is om te onderkennen dat zelfstandigheid op termijn niet houdbaar is. In het rapport zijn verschillende toekomstscenario's geschetst voor Westervoort

De huidige coalitiepartijen van Westervoort geven aan dat zij nog niet zover zijn om dit advies op te volgen en een sterke voorkeur hebben voor behoud van de eigen zelfstandigheid.

In het rapport worden namelijk ook maatregelen genoemd om de bestuurskracht van de gemeente Westervoort binnen het huidige construct (ambtelijke fusie met Duiven) op peil te houden en dusdanig robuust te maken dat deze voldoende is om in te kunnen spelen op toekomstige ontwikkelingen.

Daarom wil de gemeente in 2023 graag een vervolg geven aan dit onderzoek door concreet in beeld te brengen welke investeringen moeten worden gedaan om te borgen dat er een duurzame verbetering van de bestuurskracht van Westervoort wordt bereikt om ook op de lange termijn (> 10 jaar) een zelfstandige gemeente te blijven.

De investeringen betreffen naast financiële en organisatorische aspecten ook investeringen op het gebied van goede voorzieningen voor en dienstverlening aan de inwoners.

Om zelfstandig te blijven is het van belang dat Westervoort in staat is om te (blijven) investeren om op langere termijn haar wettelijke taken goed uit te voeren, goed (bovenlokaal en regionaal) samenwerkt, haar maatschappelijke opgaven vooropzet, financieel gezond wordt en blijft en kan inspelen op actuele ontwikkelingen.

Dit vraagstuk wordt door de gemeenteraad gezien als een van de belangrijkste keuzes in de geschiedenis van Westervoort. Dat wil men dus uitermate zorgvuldig doen.

Een Klankbordgroep, bestaande uit het college en een raadslid uit elke fractie, heeft onderzoeksvragen opgesteld voor dit vervolgonderzoek.

Onderzoeksvragen

Onderzoeksvragen vervolg onderzoek (tussenonderzoek) :

1. Welke investeringen zijn er nodig om, ook op de lange termijn, tot voldoende bestuurskracht te komen om een zelfstandige gemeente te blijven? Is dit mede gelet op de inhoudelijke opgaven in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen, energietransitie en opgaven in het sociale domein waar gemeenten voor staan, voor Westervoort haalbaar c.q. realistisch; financieel, bestuurlijk, organisatorisch en qua tijdsperiode? En is dit haalbaar met de ambtelijke organisatie samen met Duiven (huidig construct) .

2. Beschikt Westervoort in potentie over de zaken die daartoe nodig zijn? Welke potentie is er om de eigen instituties te laten vullen c.q. te laten bestaan?
 - a. Welke externe factoren kunnen van invloed zijn om de bestuurskracht c.q. de potentie van de gemeente en gemeenschap Westervoort duurzaam te versterken? (Zoals o.a. de realisatie van woningontwikkeling in Westervoort Noord)
 - b. Is Westervoort in staat om invloed uit te oefenen op deze onder a genoemde externe factoren?
3. Wat heeft Westervoort nodig om een goede partner te zijn in de regionale samenwerking? Is zij daartoe in staat en/of wat is daarvoor nodig?
Op welke wijze draagt regionale samenwerking en de investering daarin bij aan de bestuurskracht van Westervoort?

Indien een onderzoeksbureau een aanvullende suggestie heeft ten aanzien van de onderzoeksvragen kan dit worden meegenomen.

Daarbij worden de volgende aandachtspunten meegenomen:

- Het onderzoek houdt rekening met demografie, areaal, omgevingskenmerken, toekomstbestendigheid op lange termijn en weet dat te vergelijken met andere gemeenten waar nodig.
- De vooronderstelling van onderzoeksbureau BMC over het afnemen van een bijdrage uit het gemeentefonds zijn niet juist gebleken, ook dit moet in het onderzoek meegenomen worden.
- Scenario's waarin andere gemeenten een rol spelen, kennen een stevige onderbouwing van de argumenten en redeneringen. De mate en vorm waarin andere gemeenten actief worden betrokken in het onderzoek wordt bepaald door de bestuurlijk opdrachtgever.
- Het eindrapport bestaat uit analyse, advies en aanbevelingen. Het advies bevat zowel aanbevelingen voor aanpassingen op de korte termijn als keuzes die op langere termijn gemaakt moeten worden.
- Het eindrapport wordt zowel in fysieke zin aangeboden als gepresenteerd aan de gemeenteraad.

Organisatie:

1. Er is een bestuurlijk en ambtelijk opdrachtgever. Voorstel: burgemeester (i.s.m. griffier) en gemeentesecretaris (i.s.m. griffier).
2. Opdrachtgevers informeren gedurende het onderzoek de organen in de eigen organisatie (klankbordgroep, college, gemeenteraad en respectievelijk de organisatie gemeente Westervoort) over de voortgang ervan.
3. Opdrachtnemer wordt geworven conform inkoopbeleid gemeente Westervoort. Opdrachtnemer brengt eigen onderzoeksteam mee, zodanig dat de organisatie van gemeente Westervoort minimaal wordt belast.
Er worden 5 onderzoeksbureaus uitgenodigd om een offerte uit te brengen. 3 bureaus worden uitgenodigd om een pitch te houden voor de klankbordgroep.
4. Ondersteuning binnen gemeente Westervoort vindt plaats door de gemeentesecretaris en griffier.
5. Opdrachtformulering, werving en opdrachtverlening vindt plaats voor eind februari 2023. Opdrachtformulering is in concept vastgesteld door de Klankbordgroep en wordt definitief vastgesteld door de gemeenteraad. Werving en opdrachtverlening vindt plaats door opdrachtgevers.
6. Gedurende het onderzoek wordt een aantal keer een terugkoppeling verwacht aan de klankbordgroep.
7. Oplevering eindrapport voor 1 juli 2023.

8. Het onderzoek is afgerond na de meningsvormende bespreking(en) van het rapport door de gemeenteraad van Westervoort.

Budget

De richtlijn voor de kosten van het onderzoek bedraagt € 75.000,-

Planning

5 januari	aanleveren offerte
18 januari	pitch voor klankbordgroep
30 januari	raadsbesluit over onderzoek en onderzoeksbureau